

Filistin

İLAÇ SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: 19/05/2026

Raporu Hazırlayan: Kudüs Ticaret Ataşeliği

İLAÇ SEKTÖRÜ

PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

1. Ülke pazarında İlaç Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Filistin'in ilaç üretimi, 1976 savaşının ardından, İsrail'in Batı Şeria'yı Arap dünyasından ayırmasının bir sonucu olarak gelişmeye başlamıştır. Sınırların kapatılması ve Ürdün üzerinden yabancı ilaç ürünlerinin ithalatının yasaklanması nedeniyle, piyasada yalnızca İsrail ürünleri ya da İsrail'in ithal ettiği ürünler mevcut olmuştur.

Son yıllarda, Filistin ilaç sektörü önemli bir gelişim kaydetmiş olup, bu sektöre yaklaşık 50 milyon doların üzerinde yatırım yapılmıştır. Bu yatırımlar, üretim hatlarını artırma ve kaliteyi geliştirme amacı taşımaktadır, böylece küresel standartlara ulaşılabilmesi hedeflenmiştir. Bazı şirketler, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) belirlediği İyi Üretim Uygulamaları (GMP) sertifikasını almayı başarmıştır. Filistin ilaçları, şu anda Körfez ülkeleri, Avrupa ve Afrika'dan yaklaşık 20 farklı pazarda bulunmaktadır. Ayrıca bu sanayi, Filistin piyasasında temel ilaç ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Yerli üretimin büyük bir kısmı, Batı Şeria ve Gazze'deki iç pazarda tüketilmektedir. Son dönemlerde, Filistinli ilaç şirketleri yurt dışına açılmak amacıyla ortaklıklar kurmuş ve kendi fabrikalarını inşa etmiştir. Örneğin, "Birzeit Pharmaceuticals" şirketine ait "Petrpharm" fabrikası ve "Al-Quds Pharmaceuticals" şirketine ait "Al-Quds Pharma" fabrikası Cezayir'de faaliyet göstermektedir. Ayrıca, "Al-Quds Pharmaceuticals" şirketi, Ürdün'de "Jordan River Pharmaceuticals" şirketine yatırım yapmıştır. "Beit Jala Chemicals" şirketi ise Ürdün ve Suudi Arabistan'da ilaç üretimi yapan "Al-Sakhtian Group" ile ortaklık kurmuştur. Bunun yanı sıra, "Dar Al-Shifa" şirketinin Malta'da bir fabrikası bulunmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Hükümet Konseyi'ne göre, İlaç Politika Dairesi, Sağlık Bakanlığı'na ait ilaç fiyatları hakkında sorgulama hizmeti sunmaktadır. Bu hizmet, Genel Eczacılık İdaresi'nin resmi web sitesinde bulunan fiyat listeleri aracılığıyla sağlanmaktadır.

Link: <https://pharmacy.moh.ps/index/PriceList/Language/ar>

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Filistin Eczacılar Sendikası

Sendika, ilaç, eczacılar, nöbetçi eczaneler ve eczacılık sektörü ile ilgili tüm bilgileri yayınlamaktadır.

Link: <https://www.ppa.ps/>

Filistin İlaç Sanayi Birliği

Filistin İlaç Sanayi Birliği, 1996 yılında, başlıca ilaç şirketlerini temsil eden bir çatı kuruluşu olarak kurulmuştur. Birliğin amacı, yerel sanayinin geliştirilmesi ve ilaç güvenliğinin sağlanması ile resmi ve özel kurumlar karşısında etkin bir temsil sunmaktır. Birlik, altı büyük şirketi kapsamakta olup, bu firmalar sektörün ihracatına yön vermektedir. Filistin ilaç sektörünün gelişimi 1969 yılında başlamış olup, şu anda üretim hatları sürekli olarak güncellenmekte ve yüksek kalite standartları benimsenmektedir. Birlik üyeleri arasında Beit Jala İlaç Sanayi, Birzeit İlaçları, Dar Al-Shifa, Al-Quds İlaçları ve diğer önemli firmalar yer almaktadır. Filistin ilaç sanayi, iç pazarın ihtiyaçlarının %60'ını karşılamakta olup, iç pazar haricinde sektör başta Arap ve Avrupa ülkelerine ihracat yapmaktadır. Web sitesi: www.uppm.org

Filistin İlaç ve Medikal Ekipman Tedarikçiler Birliği

Birlik, sağlık kuruluşlarına ilaç ve medikal malzeme temin etmeyi hedeflemektedir. İlaç güvenliğini artırmaya yönelik çabalarını sürdüren birlik, yönetim yapısını düzenli aralıklarla güncellemektedir. Ayrıca, fiyatlandırma ve ithalat politikalarının belirlenmesinde aktif rol oynamaktadır.

Web sitesi: www.pmpsa.ps

1.4 İlaç Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Filistin'de ilaç satışı perakende düzeyde eczaneler aracılığıyla gerçekleştirilirken, toptan tedarik süreci yerli ve ithal ürünlerin medikal depolar üzerinden temin edilmesiyle yürütülmektedir. Yerli üretim ilaçların bir bölümü Arap ülkeleri, Avrupa ve Afrika pazarlarına ihraç edilmekte olup, Filistin ilaç sanayi iç pazarın yaklaşık %50'sini karşılamaktadır. Pazarın geri kalan kısmının %35'i uluslararası pazarlardan ithal edilen ilaçlardan, %15'i ise İsrail kaynaklı ithalatlardan oluşmaktadır.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

Filistin'de 2024 yılı verilerine göre ilaç sektörü ihracatı 32,44 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, ithalat ise 191,35 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2.1 İlaç Sektöründe Filistin'in En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

No.	Ülke Adı	İhracat Değeri (Milyon\$)
1	İsrail	108,135
2	Almanya	14,922
3	İsviçre	9,270
4	Fransa	9,008
5	İtalya	8,855
6	İsveç	7,638
7	Slovenya	4,888
8	ABD	4,845
9	Hindistan	2,924
10	İrlanda	2,783
Diğer		18,082
Tüm Ülkeler		191,350

Kaynak: PCBS

*Veriler 2024 yılına aittir

2025 verileri 2026 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

2.2 İlaç Sektöründe Filistin'in En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

No.	Ülke Adı	İhracat Değeri (Milyon\$)
1	İsrail	23,166
2	Cezayir	4,628
3	Ürdün	1,826
4	Yemen	1,050
5	Irak	897
6	Malta	336
7	Etiyopya	157
8	Umman	111
9	Uganda	73
10	Tanzanya	59
	Diğer	140
	Tüm Ülkeler	32,443

Kaynak: PCBS

*Veriler 2024 yılına aittir

2025 verileri 2026 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

2.3 İlaç Sektöründe Filistin'in Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler

No.	Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	İthalat Değeri (Milyon\$)	Türkiye'den İthalat (Milyon\$)	Türkiye Payı %
1	300490	Terapötik (tedavi edici) veya profilaktik (koruyucu) amaçlarla kullanılan, karışık veya karışık olmayan ürünlerden oluşan ilaçlar; ölçülü dozlar halinde hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satış için uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar (antibiyotik içeren ilaçlar hariç).	127,845	1,255	0.98%
2	300590	Pamuk, gazlı bez, bandajlar ve benzeri ürünler (örneğin pansuman malzemeleri, yapışkanlı bantlar, lapa şeklindeki uygulamalar); farmasötik maddelerle emdirilmiş veya kaplanmış ya da tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik amaçları için perakende satışa hazır hale getirilmiş olanlar (yapışkanlı pansumanlar ve diğer yapışkanlı ürünler hariç).	38,735	0,7	1.80%
3	300230	Veterinerlikte kullanılan aşılar	7,056	-	-
4	300210	Antiserumlar ve diğer kan fraksiyonları ile immünolojik ürünler; değiştirilmiş olsun ya da olmasın veya biyoteknolojik yöntemlerle elde edilmiş olsun ya da olmasın.	5,994	-	-
5	300431	İnsülin içeren ancak antibiyotik içermeyen ilaçlar; ölçülü dozlar halinde hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satışa uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar.	3,378	-	-
6	300290	İnsan kanı; hayvan kanı, antiserumlar ve diğer kan fraksiyonları ile immünolojik ürünler (değiştirilmiş olsun veya olmasın ya da biyoteknolojik işlemlerle elde edilmiş olsun ya da olmasın); aşılar, toksinler, mikroorganizma kültürleri (maya hariç) ve benzeri ürünler.	1,669	-	-
7	300439	Hormonlar veya hormon olarak kullanılan steroidleri içeren, ancak antibiyotik içermeyen ilaçlar; ölçülü dozlarda hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satışa uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar (insülin veya kortikosteroid içerenler hariç).	0,960	-	-
8	300610	Steril cerrahi katgüt, benzeri steril sütür (dikiş) materyalleri; steril emilebilir cerrahi veya dişçilik iplikleri ve cerrahi yara kapatmada kullanılan steril doku yapıştırıcıları; steril laminaria ve laminaria tentleri; steril emilebilir cerrahi veya dişçilik hemostatik ürünler (kanamayı durdurucu materyaller).	0,952	0,033	3.46%
9	300310	Penisilinler veya penisilanic asit yapısına sahip türevleri ya da streptomisinler veya bunların türevlerini içeren ilaçlar; ölçülü dozlarda hazırlanmamış ve perakende satışa sunulmamış olanlar.	0,924	-	-
10	300510	Yapışkanlı pansumanlar ve yapışkan tabakaya sahip diğer tıbbi ürünler; farmasötik maddelerle emdirilmiş veya kaplanmış ya da tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik amaçları için perakende satışa sunulmuş olanlar.	0,867	0,05	0.57%

Kaynak: PCBS

*Veriler 2024 yılına aittir. 2025 verileri 2026 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

2.4 İlaç Sektöründe Filistin'in Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler

No.	Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	İhracat Değeri (Milyon\$)	Türkiye'ye İhracat	Türkiye payı %
1	300590	Pamuk, gazlı bez, bandajlar ve benzeri ürünler (örneğin pansuman malzemeleri, yapışkanlı bantlar,lapa şeklindeki uygulamalar); farmasötik maddelerle emdirilmiş veya kaplanmış ya da tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik amaçları için perakende satışa hazır hale getirilmiş olanlar (yapışkanlı pansumanlar ve diğer yapışkanlı ürünler hariç).	16,938	-	-
2	300490	Terapötik (tedavi edici) veya profilaktik (koruyucu) amaçlarla kullanılan, karışık veya karışık olmayan ürünlerden oluşan ilaçlar; ölçülü dozlar halinde hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satış için uygunform ya da ambalajlarda sunulanlar (antibiyotik içeren ilaçlar hariç).	15,279	-	-
3	300640	Diş çimentoları ve diğer diş dolguları; kemik rekonstrüksiyon çimentoları.	0,10	-	-
4	300230	Veterinerlikte kullanılan aşılarda	0,065	-	-
5	300650	İlk yardım kutuları/setleri	0,019	-	-
6	300510	Yapışkanlı pansumanlar ve yapışkan tabakaya sahip diğer tıbbi ürünler; farmasötik maddelerle emdirilmiş veya kaplanmış ya da tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik amaçları için perakende satışa sunulmuş olanlar.	0,017	-	-
7	300610	Steril cerrahi katgüt, benzeri steril suture (dikiş) materyalleri; steril emilebilir cerrahi veya dişçilik iplikleri ve cerrahi yara kapatmada kullanılan steril doku yapıştırıcıları; steril laminaria ve laminaria tentleri; steril emilebilir cerrahi veya dişçilik hemostatik ürünler (kanamayı durdurucu materyaller).	0,015	-	-
8	300420	Antibiyotik içeren ilaçlar; ölçülü dozlarda hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satışa uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar (penisilinler veya penisilanik asit yapısına sahip türevleri ya da bunların türevleri hariç).	0,003	-	-
9	300310	Penisilinler veya penisilanik asit yapısına sahip türevleri ya da streptomisinler veya bunların türevlerini içeren ilaçlar; ölçülü dozlarda hazırlanmamış ve perakende satışa sunulmamış olanlar.	0,002	-	-
10	300220	İnsan tıbbında kullanılan aşılarda	2	-	-

Kaynak: PCBS

*Veriler 2024 yılına aittir. 2025 verileri 2026 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

3. İlaç Sektöründe Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Türkiye'nin Filistin'e İhracatı

Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
300490	Karışık veya karışık olmayan ürünlerden oluşan, tedavi edici veya koruyucu amaçlarla kullanılan ilaçlar; ölçülü dozlar halinde hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satışa uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar (antibiyotik içeren ilaçlar hariç).	1,070,140	1,318,240	992,967	1,555,488	1,255,028
300610	“Steril cerrahi katgüt, benzeri steril sütür (dikiş) materyalleri (steril, emilebilir cerrahi veya diş iplikleri dâhil) ve cerrahi yara kapatmada kullanılan steril doku yapıştırıcıları; steril laminaria ve steril laminaria tentleri; steril, emilebilir cerrahi veya diş hemostatikleri.	38,886	113,802	56,068	74,705	33,393
300640	Diş çimentoları ve diğer diş dolgu maddeleri; kemik rekonstrüksiyon (kemik onarım) çimentoları.	14,327	22,335	18,194	26,837	12,013
300670	Cerrahi operasyonlar veya fiziksel muayeneler sırasında vücut bölümlerini kayganlaştırmak ya da vücut ile tıbbi cihazlar arasında iletken/ara madde (temas sağlayıcı) olarak kullanılmak üzere tasarlanmış, insan veya veteriner hekimliğinde kullanılan jel preparatları.	381	2,826	47,607	32,957	6,816
300590	Hidrofil pamuk, gazlı bez, bandaj ve benzeri eşyalar (örneğin pansuman malzemeleri, yapışkanlı flasterler, lapa/poultice vb.); farmasötik maddelerle emdirilmiş veya kaplanmış olanlar ya da tıbbi, cerrahi, diş hekimliği veya veterinerlik amaçlarıyla perakende satışa uygun şekilde hazırlanmış olanlar (yapışkanlı pansumanlar ve yapışkan tabakaya sahip diğer eşyalar hariç).	33,339	48,661	99,103	80,897	6,603

300510	Yapışkanlı pansumanlar ve yapışkan bir tabakaya sahip diğer eşyalar; farmasötik maddelerle emdirilmiş veya kaplanmış olanlar ya da tıbbi, cerrahi, diş hekimliği veya veterinerlik amaçlarıyla perakende satışa uygun şekilde hazırlanmış olanlar.	53,586	25,020	97,177	23,457	5,223
300420	Antibiyotik içeren ilaçlar; ölçülü dozlar halinde hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satışa uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar (penisilinler veya penisilanik yapıya sahip türevlerini içeren ilaçlar hariç).	-	-	-	-	1,290
300290	İnsan kanı; tedavi edici, koruyucu veya teşhis amaçlı kullanımlar için hazırlanmış hayvan kanı; toksinler, mikroorganizma kültürleri ve benzeri ürünler (mayalar ve aşılar hariç).	255	-	70,720	88,221	-
300439	Hormon içeren veya hormon olarak kullanılan steroidleri içeren (ancak antibiyotik içermeyen) ilaçlar; ölçülü dozlar halinde hazırlanmış (transdermal uygulama şeklinde olanlar dâhil) veya perakende satışa uygun form ya da ambalajlarda sunulanlar (insülin veya kortikosteroid içeren ilaçlar hariç).	-	-	26,913	-	-
300620	Kan gruplarının veya kan faktörlerinin belirlenmesinde kullanılan reaktifler.	7,190	7,415	-	-	-
300650	İlkyardım kutuları ve setleri.	-	635	418	-	-
300691	Ostomi kullanımına yönelik olarak tanımlanabilir cihazlar/aletler.	-	11,371	18,881	9,429	-
300190	Organoterapötik amaçlarla kullanılan kurutulmuş bezler ve diğer organlar, öğütülmüş olup olmamalarına bakılmaksızın; heparin ve tuzları; tedavi edici veya koruyucu amaçlarla hazırlanmış diğer insan veya hayvan kaynaklı maddeler, diğerleri (n.e.s.).	-	738	-	-	-
300210	Antiserumlar ve diğer kan fraksiyonları ile immünojenik ürünler, biyoteknolojik yöntemlerle elde edilip edilmemelerine veya değiştirilmiş olup olmamalarına bakılmaksızın.	4,938	11,523	10,343	51,425	-
Toplam		1,223,042	1,562,583	1,438,391	1,943,416	1,320,366

Amerikan Doları

Kaynak:PCBS

*2025 yılına ait veriler, 2026 yılı Kasım-Aralık döneminde açıklanacaktır.

3.2 Sektörde Ülkemizin Filistin'e İhracatı (Miktar ton/kg/lire...)

Filistin kaynaklarından bu konuya ilişkin veri elde edilememiştir.

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör için Hedef Bölgeler / Şehirler / Eyaletler

Filistin'de ilaç sektöründe önemli yatırım fırsatları sunan başlıca şehirler bulunduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Ramallah ve Al-Bireh şehri, sektördeki en güçlü bölgeler arasında yer almakta olup, Filistin ilaç sanayisinin ana merkezi olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu şehirde, Filistin'in en büyük ve en uzmanlaşmış ilaç şirketleri konumlanmış olup; bunlar arasında Birzeit İlaç Şirketi, Dar Al-Shifa İlaç Şirketi ve Al-Quds İlaç Şirketi bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Eriha şehrinde Alison İlaç Şirketi faaliyet göstermekte olup, Beytullahim şehrinde ise sektörün en eski firmalarından biri olan Beyt Jala İlaç Şirketi bulunmaktadır. Söz konusu şirkette yakın dönemde önemli bir yatırım gerçekleştirilmiş olup, Filistin Sanayi Yatırım Şirketi (Palestine Industrial Investment Company) tarafından yaklaşık 30 milyon ABD doları değerinde %84 oranında hisse satın alınmıştır.

Bununla birlikte, Gazze'de Orta Doğu İlaç Sanayi Şirketi (Middle East Pharmaceutical Industries Company) faaliyet göstermekte olup, savaşın sona ermesi, yeniden inşa sürecinin başlaması ve yatırımcıların bölgeye girişinin kolaylaştırılması durumunda, Gazze'de ilaç sektöründe önemli yatırım fırsatlarının ortaya çıkacağı öngörülmektedir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Firma	Web adresi
Jerusalem Pharmaceuticals	https://www.jepharm.ps/
Birzeit Pharmaceutical Company	https://bpc.ps/
Pharmacare	https://www.facebook.com/profile.php?id=100063654215737&sk=about
Beit Jala Pharmaceutical Company	https://beitjalapharma.com/
Megapharm Pharmaceutical	https://www.facebook.com/megapharm.pharmaceuticals/
Alison Pharma	https://alison-pharma.com/en
Sama Pharmaceuticals Manufacturing Co.	https://www.facebook.com/SamaPharmaceuticals/
Medical Supplies and Services Company	https://apic.ps/mss/
Gama Pharmaceutical Co.	www.gamapharm.com

4.2.1 İlgili Oda / Birlik / Dernek / STK'lar ve İletişim Bilgileri

Filistin İlaç Sanayi Birliği
Web Sitesi: www.uppm.org
Telefon: 0097022954936
Mail Adresi: assistant@uppm.org

Filistin Eczacılar Sendikası
Web Sitesi: <https://www.ppa.ps/>
Telefon: 0097025858042
Mail Adresi: info@ppa.ps

Filistin İlaç ve Medikal Ekipman Tedarikçiler Birliği
Web sitesi: www.pmpsa.ps
Telefon: 0097022414343
Mail Adresi: pmpsa@pmpsa.ps

4.2.2 İthalatçı Firma Bilgisi alınabilecek Açık Kaynaklar

Firmaların kayıtlı oldukları Ticaret Odaları ile iletişime geçerek veya Filistin Sağlık Bakanlığı'nın web sitesini ziyaret ederek sektördeki ithalatçı firmalara ulaşabilmektedir.

Sağlık Bakanlığı'nın Web Sitesi: <https://pharmacy.moh.ps/index/index/Language/en>

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

İthalat başvurusu, Sağlık Bakanlığı Genel Eczacılık İdaresine bağlı İthalat ve İhracat Dairesine yapılır.

Gerekli belgeler aşağıdaki gibidir:

- Fatura
- İthalat ruhsatı başvuru formunun doldurulması
- Taahhüt belgesinin doldurulması
- Üretici firma tarafından düzenlenmiş analiz sertifikası

Ancak ilaçların iç piyasada kayıtlı olmaması durumunda aşağıdaki belgelerin sunulması gerekmektedir:

- Fatura
- İthalat izni başvuru formunun doldurulması
- Üretici firmadan veya pazarlama yetkisi sahibinden alınmış yetki yazısı
- Üretici firma tarafından düzenlenmiş analiz sertifikası
- Farmasötik Ürün Sertifikası (CPP) veya ilacın İsrail Sağlık Bakanlığı'nda kayıtlı olduğunu gösteren belge
- Fiyatlandırma belgesi (fiyatın İsrail'deki fiyatı aşmaması şartıyla)
- Güncel hasta bilgilendirme prospektüsü

Detaylı bilgi için: <https://site.moh.ps/>

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Filistin’de ilaç ithalatı öncesinde, ürünlerin Sağlık Bakanlığı’nda kayıt edilmesi, ithalat lisansının alınması ve kalite belgelerinin (Analiz Sertifikası vb.) sunulması gerekmektedir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (Milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Filistin’de fuarcılık gelişmemiş olup, bu kapsamda İlaç sektörü özelinde düzenlenen bir fuar bulunmamaktadır.

4.6 Sektörde Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri

Ülkedeki mevcut savaş durumu nedeniyle birçok uçuş kaldırılmış olup, hali hazırda planlanan bir ticaret heyeti programı bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Sektörde ihale yayımlayan kamu kurumu Filistin Sağlık Bakanlığıdır. Bakanlığın Web Sitesi: <https://site.moh.ps/>

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

20 Temmuz 2004 tarihinde İstanbul’da imzalanan Türkiye-Filistin Serbest Ticaret Anlaşması’nın onaylandığına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı, 18 Nisan 2005 tarih ve 25790 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Anlaşma, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Filistin’in ayrıca;

- OPEC Uluslararası Kalkınma Fonu ile Yatırım Teşviki ve Koruma Anlaşması,
- Rusya ile Yatırımı Koruma ve Teşvik Etme Anlaşması,
- Amerika Birleşik Devletleri ile Serbest Ticaret Beyanı,
- Avrupa Birliği ile Ticaret ve İşbirliğine İlişkin Geçici Avrupa Ortaklık Anlaşması,
- EFTA ülkeleriyle Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşması,
- Çin Halk Cumhuriyeti ile Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşması,
- Brezilya ile Serbest Ticaret Anlaşması,
- İsrail ile Ekonomik İlişkiler Anlaşması (Paris Protokolü),

(Bu anlaşma Filistin Kurtuluş Örgütü ile İsrail hükümeti arasında 9 Nisan 1994’te Paris’te imzalanan ekonomik ticaret anlaşmasıdır Filistin ile ticaret yapılması hususunda en belirleyici olan protokoldür.)

- Mısır ile Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşması,
- Büyük Arap Serbest Ticaret Bölgesi Anlaşması bulunmaktadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

İlaçların büyük bir kısmı gümrük vergisinden muafır. Ancak talep edilen belgeler mevcut duruma göre değişiklik göstermektedir. Örneğin, ilaç ithalatında kullanılan evrak ve formlar ile tıbbi müstahzarların ithalatında kullanılan evrak ve formlar farklıdır. Ayrıca kayıtlı ilaçlar ile kayıtlı olmayan ilaçlar farklı prosedürlere tabi tutulmaktadır. Bu nedenle Filistin'e ihracat yapılması durumunda, Filistinli ithalatçının öncelikle Sağlık Bakanlığı ile iletişime geçmesi tavsiye edilmektedir.

4.10 Sektörde Standartlar

Sağlık Bakanlığı Genel Eczacılık Dairesi'ne bağlı İlaç Kalite Dairesi; beşeri ve veteriner ilaçlar, kozmetik ürünler, tıbbi bitkisel ürünler/besin takviyeleri ile tıbbi malzemelerin kalite, güvenlik ve etkinlik standartlarını izlemekte olup, bu kapsamda üretim tesislerinin iyi üretim uygulamalarına (GMP) ve ilaç endüstrisinde gerekli olan onaylı teknik talimatlara uygunluğunu takip etmektedir.

Daire müfettişleri tarafından yerel üretim tesislerinde düzenli denetimler gerçekleştirilmekte olup, söz konusu talimatlara uyumun teyit edilmesi amacıyla ani denetimler de yapılmaktadır. Ayrıca daire tarafından farmasötik ürünlerle ilgili şikayetler incelenmekte olup, ürünlerin kalitesinin doğrulanması amacıyla laboratuvar analizleri takip edilmekte ve yeni tescil edilen ürünlerin ilk üç üretim partisi onaylanmaktadır.

4.11 Sektörde Etiketleme

Sektörde her ürünün kutusunda/ambalajında olması gereken bilgiler aşağıda sıralanmıştır.

- İlacın, ticari ve bilimsel adı
- Konsantrasyonu ve farmasötik şekli
- Bileşenleri
- Üretici firmanın adı ve adresi
- Seri (parti) numarası
- Üretim ve son kullanma tarihi
- Saklama ve depolama koşulları
- Miktar
- Etiket dili (bilgiler Arapça olmalı, ayrıca başka bir dil de eklenebilir)

4.12 Sektörde Ambalajlama

Filistin'e ilaç sektöründe ihracat yaparken Filistin Sağlık Bakanlığının ambalajlama ile ilgili mevzuatının takip edilmesi önem arz etmektedir.

4.13 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlarv.b.)

Filistin'in gümrük kapıları olmadığından dolayı tüm mallar İsrail gümrük kapıları üzerinden işlem yapıp ülkeye girmektedir. Yurtdışından deniz yolu ile gelen mallar ilk olarak İsrail'in Haifa veya Aşdod limanlarından girmektedir, sonrasında mallar İsrail'den Filistin'e belirli sınır kapılarından geçmektedir. Filistin'in kuzey bölgelerine gelen mallar genelde Jalama sınırı üzerinden ülkeye giriş yapmaktadır. Güney şehirleri ise Tarkumya kapısı üzerinden mallarını İsrail'den ithal etmektedir.

Diğer taraftan Beytunya ve Kalandiya sınır kapılarından da ürün girişi mevcuttur, lakin bu sınır kapıları normal şartlarda daha çok İsrail'de çalışan Filistinlilerin giriş yaptığı sınır kapılarıdır.

Mısır ve Ürdün'den gelen mallar yine İsrail üzerinden Filistin'e giriş yapmakta olup, Ürdün'den gelen mallar Allenby Köprüsü (Kral Hüseyin Sınır Kapısı) üzerinden, Mısır'dan gelen mallar ise Nitsana sınır kapısı üzerinden olmak üzere Filistin'e ulaşmaktadır.

Savaş öncesinde normal şartlarda ise Filistin'in Gazze kısmına gelen mallar Mısır'dan Karam Abu Salim sınır kapısından ülkeye giriş yapmakta iken mevcut savaş durumunda bu gümrük kapısı kullanılmamaktadır.

4.14 Dağıtım Kanalları

Filistin topraklarında mevcut siyasi durum, şehirler arasındaki mesafenin kısalığı ve Filistin Devleti kontrolündeki bölgelerin küçük olmasından dolayı üretici ve toptancı şirketler perakendeci müşterilerine karayollarını kullanarak dağıtım yapmaktadır. Dağıtım kanalları pek gelişmemiş olmakla birlikte bir malın Filistin'e girişi müsaade edildikten sonra ulaşmasında herhangi bir zorluk yaşanmamaktadır.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

4.15.1 Ülkedeki Pazar yerleri

Ülkede e-ticaret henüz yeterince gelişmemiş olup, bu alanda faaliyet gösteren firmaların (örneğin Urpharmacy sitesi) kendi ürünlerini ağırlıklı olarak web siteleri üzerinden pazarladığı görülmüştür.

Bununla birlikte, Sağlık Bakanlığı'nın özellikle sosyal medya platformları (başta Facebook olmak üzere) aracılığıyla kamuoyunu bilgilendirdiği ve ruhsatsız besin takviyeleri ile resmi olmayan kanallar üzerinden satışı yapılan ürünlere karşı dikkatli olunması yönünde uyarılarda bulunduğu tespit edilmiştir.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Miladi Yılbaşı (1 Ocak), Mevlit Kandili, Epifani (7 Ocak), Dünya Kadınlar Günü (8 Mart) Toprak Günü (30 Mart), İşçi Bayramı (1 Mayıs), Miraç Kandili, Ramazan Bayramı, Bağımsızlık Bayramı (15 Kasım), Kurban Bayramı, Hicri Yılbaşı, Noel (25 Aralık)

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Ülkede Facebook kullanımı çok yaygın gerek kişiler gerek kurumlar ve hatta devlet kurumları facebook üzerinden bilgilendirme yapmaktadır.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Filistin’de e-ticaret yeterli seviyede gelişmemiş olup, e-ticaret düzenlemeleri, gümrük vergileri, muafiyetleri ve uygulamaları ile ilgili yeterli seviyede kaynak bulunmamaktadır.

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Hali hazırda yürürlükteki e-ticaret kararına göre, Filistin Ekonomi Bakanlığı nezdinde "Elektronik Ticaret Sicili" adı altında elektronik bir kayıt sistemi oluşturulacaktır. Bu sicilde, tüm elektronik mağazalar yer alacaktır ve E-Ticaret siciline kaydı bulunmayan işletmeler e-ticaret yapması yasaklanacaktır.

Bu kararın temel amacı, elektronik ticaretin düzenlenmesi ve denetlenmesi, kullanıcıların dolandırıcılığa karşı korunması, tüketici güveninin artırılması, dijital ekonomi ve elektronik ticaret alanında yatırımların teşvik edilmesi ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

E-ticaret Kararı’nın 15. Maddesine göre E-Mağaza ürün veya hizmetin teslimatını; Filistin Postası, yetkili kurumlarca lisanslanmış bir dağıtım kanalı ya da kenedi personeli vasıtasıyla gerçekleştirmekle yükümlüdür.

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Ülkede sektöre ilişkin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde bir aksaklık yaşanmamakla birlikte Filistin’e yaşadığı zor günlerde destek olan ülkelerin mallarına ilişkin algı pozitif yönlü bir seyir izlemektedir.

4.17 Sektörde Tüketici / Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Filistin’de sağlık sektörü tedavilerde güncel uluslararası tedavi yöntemlerine ve prosedürlerine uygun hareket etmektedir.

4.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti dumping vergisi v.b.)

Mevzuat kapsamında, hastanelerde kullanılacak ilaçlar ile tıbbi numuneler gibi belirli durumlar için gümrük muafiyetleri tanınmaktadır. Filistin’de yürürlükte olan gümrük tarife sınıflandırmasına göre ise ilaçların büyük bir kısmına fiilen %0 oranında gümrük vergisi uygulanmakta olup, bu nedenle ticari amaçla ithal edilen ilaçlar da uygulamada büyük ölçüde

vergiden muaf tutulmaktadır. Nitekim Türkiye ve Avrupa menşeli ilaçlar çoğunlukla gümrük vergisinden muaf olarak ithal edilmektedir.

Bununla birlikte, ilaç ithalatı özel düzenlemelere tabidir. İlgili süreçler İsrail sağlık otoriteleri tarafından belirlenmekte olup, ithal edilecek ilaçların İsrail Sağlık Bakanlığı nezdinde kayıtlı olması ve İsrail pazarında dolaşımına izin verilmiş olması gerekmektedir. Bu kayıt sürecinde, ilacın İsrail’de klinik denemelerden geçmiş olması veya Avrupa ve Amerika pazarlarında tanınmış ve ilgili ilaç ve gıda otoritelerinden onay almış olması gibi şartlar aranmaktadır.

Ülkedeki diğer vergilere ilişkin bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

Gelir Vergisi:

Şirketler için; net kar oranı ve şirket tipine göz önünde bulundurularak %15 ila %20 arasında gelir vergisi uygulanmaktadır.

Şahıslar için; yıllık gelir (İLS / NİS / YİŞ)

Gelir Vergisi Oranı (%)

1-75.000 arası: %5

75.001-150.000 arası: %10,

150.001 ve yukarısı: %15’tir.

KDV: %17 olarak belirlenmiştir. Meyve, sebze, turistik hizmetler ve ihraç edilen yerli ürünlere uygulanmamaktadır.

Satın Alma Vergisi: Alım vergisi, ithal edilen mallara uygulanmaktadır. Bazı ürünlerde oranlar oldukça yüksektir. Sigara, alkol, yakıt ve araçlar gibi ürünlerde uygulanmaktadır.

Emlak Vergisi: Gayrimenkul sahibi iseniz devlet yetkililerinin belirlediği rayice göre tahsil edilmektedir.

Üretim Vergisi: Çok yüksek miktarlarda tüketilen ve sağlığa zararlı olan sigara, alkol gibi yerli ürünlere uygulanmaktadır (nihai tüketiciye yansıtılmaktadır).

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Politika ve Mevzuat Eksiklikleri: Batı Şeria ve Gazze arasında ilaç kayıt süreçlerindeki farklılıklar ile ithalatı, üretimi ve yerli kapasite gelişimini yönlendiren bütüncül bir ilaç politikasının bulunmaması sektörde yapısal sorunlara yol açmaktadır.

Finansman ve Tedarik Zinciri Sorunları: Kamunun ilaç sektörüne borçları, sınırlı finansman imkanları ve hammadde temininde yaşanan zorluklar, firmaların üretim kapasitesini ve kalite standartlarını geliştirmesini zorlaştırmaktadır.

Dış Kaynaklı (İsrail) Kısıtlar: Hammadde ve kimyasal girişine getirilen sınırlamalar, ithalat süreçlerindeki gecikmeler, lojistik engeller ve pazara erişim kısıtları; üretim, ihracat ve tedarik süreçlerini olumsuz etkileyerek sektörün rekabet gücünü zayıflatmaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması vb.)

Gazze Şeridi'ne ürün girişinin kısıtsız ve diğer ülkelerdeki gibi sağlanması durumunda, ilaç sektörüne yönelik yatırımların yüksek potansiyel taşıdığı öngörülmektedir. Sağlık Bakanlığı verilerine göre temel ilaçların %47'sinin, laboratuvar incelemelerinde kullanılan temel tıbbi malzemelerin ise %87'sinin tükendiği belirtilmektedir. Bu durum, bölgede sağlık ürünleri ve ilaç tedarikine yönelik ciddi bir ihtiyaç bulunduğunu ve sektörün stratejik açıdan önemli yatırım fırsatları sunduğunu göstermektedir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Ülkenin içinde bulunduğu mevcut savaş durumu, yıllardır süren İsrail işgali, siyasi ve ekonomik belirsizlikler Filistin'le yapılacak ticareti son derece riskli bir hale sokmaktadır. Özellikle mevcut savaş ve İsrail işgali nedeniyle ülkede güvenlik sorunları üst düzeydedir.

Firmalarımızın Filistin'in işgal altında bir ülke olduğunun farkında olmaları ve bu durumun yıllardır çözülmemiş bir problem halinde tüm hayatı etkilediğini bilerek davranış sergilemeleri gerekmektedir.

7. İlaç Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Filistin ilaç sektörü, iç talebin yaklaşık yarısını karşılamakta olup, geri kalan kısmı büyük ölçüde ithalata dayandırılmaktadır. Bu çerçevede Türk ilaç ihracatçılarının pazardaki varlıklarını artırabilmeleri için yerel distribütörler veya üreticilerle iş birlikleri kurmaları, uygun fiyatlı ilaçlara odaklanmaları ve ruhsatlandırma süreçlerinin Filistin Sağlık Bakanlığı üzerinden yürütüldüğü dikkate alınarak ilgili idari süreçlerin etkin şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Bilindiği üzere 2 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla ülkemiz ile İsrail arasındaki ticari ilişkiler mevcut savaş durumunun kalıcı ateşkes ile sonlandırılması ve insani yardımların Gazze Şeridine girişine izin verilmesine kadar durdurulmuştur.

İsrail ile olan ikili ticareti durdurma kararından Filistin ile olan ticaretimizin etkilenmemesi, Filistin ile devam eden ikili ticari ilişkilerin sağlıklı şekilde yürütülmesi amacıyla 22 Ekim 2024 tarihi itibarıyla Filistin ile olan ikili ticaretimizde yeni bir mekanizma yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu ikili ticaret mekanizması kapsamında her bir sevkiyat için Filistinli ithalatçılar Filistin Milli Ekonomi Bakanlığına başvurmakta olup, sevkiyata ilişkin gerekli ticari bilgilerin elektronik ortamda iki ülke Bakanlıklarının koordinasyonunda teyit edilmesi sonrasında sevkiyatlara ilişkin gümrük tescil işlemleri gerçekleştirilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Filistin'de mevcut işgal ortamında dahi hayatın olağan akışı zorluklara rağmen sürdürölmektedir. Bu kapsamda başta İlaç sektöru olmak üzere ticaret mevcut ilerleyişine devam etmektedir. Bu kapsamda, ölkemiz ile Filistin arasındaki olumlu ilişkilerin de etkisiyle ölkede mevcut ve planlanan ilaç tedarik ihalelerinde yer almak ya da Filistinli firmalara ürün temin etmek isteyen firmalarımız için iş fırsatlarının takip edilmesinde fayda bulunmaktadır.

10. Yararlı Adresler

Filistin Sağlık Bakanlığı, <https://site.moh.ps/>

Filistin Milli Ekonomi Bakanlığı, <https://www.mne.gov.ps/>

Invest in Palestine, <https://www.pipa.ps/>

PCBS, Filistin Merkezi İstatistik Bürosu, <https://www.pcbs.gov.ps/>

11. Kaynakça

Kurum	Kaynak
Filistin Sağlık Bakanlığı	https://site.moh.ps/
İinvest in Palestine	https://www.pipa.ps/
PCBS	https://www.pcbs.gov.ps/
The Palestinian Shippers Council (PSC)	https://www.psc.ps/en
Eczacılık Genel Müdürlüğü	https://pharmacy.moh.ps/
Filistin Ekonomi Bakanlığı	https://www.mne.gov.ps/
Filistin Eczacılar Sendikası	https://www.ppa.ps/
Filistin İlaç Sanayi Birliği	www.uppm.org
Filistin İlaç ve Medikal Ekipman Tedarikçiler Birliği	www.pmpsa.ps